

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 225/2021-34

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Libora Duľu a zo sudcov Ladislava Duditša a Miroslava Duriša (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátskou kanceláriou JUDr. Milan Ficek, advokát s. r. o., Žilinská 14, Bratislava, IČO 47 232 757, v mene ktorej koná advokát a konateľ JUDr. Milan Ficek, proti postupu Okresného súdu Bardejov v konaní vedenom pod sp. zn. 1 D 37/2013 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Bardejov v konaní vedenom pod sp. zn. 1 D 37/2013 **bolo porušené** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Sťažovateľovi **p r i z n á v a** finančné zadosťučinenie v sume **1 000 eur**, ktoré **j e** mu Okresný súd Bardejov **p o v i n n ý** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
3. Okresný súd Bardejov **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľovi trovy konania v sume **450,29 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Obsah ústavnej sťažnosti

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 18. septembra 2020 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojho práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bardejov (ďalej len „okresný

súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 1 D 37/2013 (ďalej aj „napadnuté konanie okresného súdu“). Sťažovateľ zároveň navrhuje prikázať okresnému súdu, aby v napadnutom konaní konal bez zbytočných prietáhov, uplatňuje si primerané finančné zadostučinenie v celkovej výške 8 000 eur a náhradu trov právneho zastúpenia.

2. Z ústavnej sťažnosti a pripojeného súdneho spisu vyplýva, že uznesením okresného súdu zo 6. marca 2013 bolo začaté dedičské konanie po zosnulej sestre sťažovateľa. Predmetné dedičské konanie bolo prerušené v období od 22. októbra 2013 do 25. novembra 2017, a to v dôsledku súdneho konania, ktorého predmetom bola neplatnosť závetu poručiťky. Po vrátení dedičského spisu notárovi tento vykonával úkony smerujúce k zisteniu okruhu zákonných dedičov po poručiťke. Sťažovateľ poukázal na skutočnosť, že napriek extenzívnemu zisťovaniu vo vzťahu k [REDAKOVANÉ] (brat poručiťky a sťažovateľa) sa okresnému súdu nepodarilo ani prostredníctvom konzulárnych údajov v Austrálii zistiť žiadne relevantné informácie. Dňa 2. januára 2020 bol dedičský spis pridelený na konanie novému notárovi. V období rokov 2017 až 2020 sťažovateľ podal viacero sťažností na prietahy v predmetnom dedičskom konaní. Sťažovateľ osobitne vytýkal konajúcemu notárovi, že neaplikoval právno-procesný postup pre prípad, keď je dedič neznámy, resp. pobyt dediča nie je známy. Ku dňu vypracovania ústavnej sťažnosti uplynulo viac ako sedem rokov po odrátaní obdobia prerušenia konania v trvaní presne 3 rokov a 5 mesiacov, čo sťažovateľ aj s poukazom na judikatúru ústavného súdu považuje za neprimerané.

3. Podstatou ústavnej sťažnosti sťažovateľa je tvrdenie, že došlo k porušeniu jeho základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov a jeho práva na rozhodnutie v primeranej lehote. Sťažovateľ poukázal na to, že okresný súd a ním poverený notár postupovali v napadnutom konaní neefektívne, a tiež na skutočnosť, že predmetná vec nebola právoplatne ukončená ani po viac ako siedmich rokoch od začatia dedičského konania.

4. Sťažovateľ sa domáhal aj finančného zadostučinenia vo výške 8 000 eur, čo zdôvodnil aj poukazom na to, že predmetom dedičského konania sú viaceré nehnuteľnosti a sťažovateľ sa nachádza v permanentnom stave neistoty vo vzťahu k ich vlastníctvu a ich užívaniu. Sťažovateľ zdôrazňuje, že na predmetných nehnuteľnostiach je potrebné vykonať udržiavacie práce, pričom sťažovateľ je v neistote, čo sa týka výsledku dedičského konania, resp. toho, aký vlastnícky podiel na predmetných nehnuteľnostiach nadobudne. Uvedené má spolu s neprimeranou dĺžkou dedičského konania podľa sťažovateľa negatívny vplyv na hodnotu nehnuteľností, resp. na výšku následných investícií do týchto nehnuteľností.

II.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľa

5. Ústavný súd predmetnú ústavnú sťažnosť predbežne prerokoval a uznesením č. k. IV. ÚS 225/2021-19 z 27. apríla 2021 ju podľa § 56 ods. 1 a 2 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) prijal na ďalšie konanie v celom rozsahu.

6. Ústavný súd následne výzvou z 28. apríla 2021 vyzval predsedníčku okresného súdu, aby sa vyjadrila k opodstatnenosti ústavnej sťažnosti. Predsedníčka okresného súdu v podaní doručenom

ústavnému súdu 18. mája 2021 poukázala na chronológiu úkonov, z ktorej podľa nej vyplýva, že okresný súd v napadnutom dedičskom konaní nebol nečinný. Poukázala tiež na skutočnosť, že v období medzi 22. októbrom 2013 a 25. novembrom 2017 bolo napadnuté dedičské konanie prerušené pre konanie o určenie neplatnosti závetu. Po odpočítaní doby prerušenia konania teda trvalo dedičské konanie do jeho právoplatného ukončenia iba 3 roky a 10 mesiacov. Zároveň predsedníčka okresného súdu zdôraznila, že dĺžka dedičského konania bola determinovaná úkonmi smerujúcimi k zisteniu a ustáleniu okruhu dedičov po poručiteľke, bez ktorých nebolo možno vydať notárom meritórne rozhodnutie – osvedčenie o dedičstve. Predsedníčka ešte dodala, že dĺžku dedičského konania malo ovplyvniť aj to, že sťažovateľ neposkytol súdu, resp. notárovi základné informácie o svojich súrodencoch, a tak ich bolo potrebné zisťovať dožiadaniami v cudzine, a preto sa domnieva, že v napadnutom konaní nemohli byť porušené sťažovateľom označené práva a vôbec nie sú naplnené podmienky na priznanie finančného zadosťučinenia.

7. Po doručení vyjadrenia okresného súdu ústavný súd vyzval právneho zástupcu sťažovateľa, aby v prípade, ak by to sťažovateľ považoval za potrebné, zaujal stanovisko k vyjadreniu okresného súdu, ktoré mu v prílohe zaslal. V podaní doručenom ústavnému súdu 1. júna 2021 sťažovateľ zdôraznil, že skutková zložitosť veci nemôže byť ospravedlnením neprimeraných prietahov v konaní. Sťažovateľ zároveň nesúhlasil s tvrdením okresného súdu o tom, že dobu, počas ktorej bolo napadnuté konanie prerušené, nemožno započítavať do celkovej dĺžky napadnutého konania. Napokon sa sťažovateľ ohradil proti tvrdeniu okresného súdu, podľa ktorého mal zapríčiniť dĺžku dedičského konania aj sám sťažovateľ – tým, že neposkytol súdu a ani notárovi informácie o svojich súrodencoch. Sťažovateľ poukázal na skutočnosť, že viacerými podaniami adresovanými okresnému súdu upozorňoval na skutočnosť, že dedičkami po jeho nebohom bratovi [REDAKOVANÉ] boli jeho dve deti – [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ], ktoré boli ako právoplatné dedičky uznané okresným súdom aj v dedičskom konaní po rodičoch sťažovateľa. Sťažovateľ mal dokonca zaslať okresnému súdu aj rozhodnutia z dedičských konaní z rokov 2001 a 2006. Domnieva sa preto, že argumentácia súdu bola účelová, a žiada ústavný súd, aby na takúto účelovú argumentáciu neprihliadal.

8. Ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s podaniami účastníkov dospel k názoru, že od ústneho pojednávania nemožno v tomto prípade očakávať ďalšie objasnenie veci.

III.

Chronológia úkonov okresného súdu v napadnutom konaní

9. Ústavný súd nahliadnutím do predloženého spisového materiálu okresného súdu (1 D 37/2013) zistil, že v napadnutom dedičskom konaní boli vykonané tieto úkony:

- Dňa 28. februára 2013 okresnému súdu bolo doručené oznámenie o úmrtí [REDAKOVANÉ] (sestra sťažovateľa, pozn.).
- Dňa 6. marca 2013 okresný súd zaslal dedičský spis príslušnému notárovi v obvode okresného súdu na vykonanie potrebných úkonov a na vydanie osvedčenia o dedičstve.
- Dňa 8. marca 2013 notár požiadal o zaslanie odpisu závetu od notárky JUDr. Ľudmily Hošíkovej spísaného notárskou zápisnicou č. N 60/2013, Nz 4500/2013, NCRI 4640/2013; zároveň spísal

- zápisnicu o predbežnom vyšetrení za účasti [REDAKOVANÉ] (ktorá mala byť dedičkou podľa predmetného závetu).
- Dňa 19. marca 2013 notár rozoslal žiadanky do bánk na zaistenie zostatkovej hodnoty účtov a zároveň príslušnému katastru (odpovede boli notárovi doručené v priebehu apríla 2013).
 - Dňa 15. apríla 2013 sťažovateľ kontaktoval notára elektronicky.
 - Dňa 19. apríla 2013 notár sťažovateľovi odpovedal a oznámil mu, že sa môže oboznámiť so závetom.
 - Dňa 2. mája 2013 bol splnomocnenému zástupcovi sťažovateľa vydaný odpis závetu a sťažovateľ obratom upozornil notára o podozrení zo sfalšovania závetu.
 - Dňa 5. mája 2013 sťažovateľ zaslal notárovi kópiu trestného oznámenia.
 - Dňa 13. mája 2013 notár stanovil termín pojednávania na 30. máj 2013.
 - Dňa 3. júna 2013 sťažovateľ predložil návrh na určenie, že zomrelá poručiiteľka nepodpísala závet.
 - Dňa 18. júla 2013 sa uskutočnilo pojednávanie, na ktorom notár uzavrel, že sa objavila potreba prerušiť dedičské konanie, zároveň sťažovateľovi uložil pokutu za to, že sa nedostavil na pojednávanie.
 - Dňa 22. augusta 2013 notár zaslal príslušný dedičský spis okresnému súdu.
 - Dňa 11. septembra 2013 okresný súd uznesením prerušil dedičské konanie do právoplatného skončenia konania vedeného na okresnom súde pod sp. zn. 4 C 124/2013.
 - Dňa 16. októbra 2017 okresný súd uznesením rozhodol, že pokračuje v prerušenom dedičskom konaní, pretože konanie o neplatnosti závetu poručiiteľky bolo právoplatne skončené s tým, že predmetný závet je neplatný.
 - Dňa 28. novembra 2017 bol dedičský spis vrátený notárovi na ďalší procesný postup.
 - Dňa 25. januára 2018 notár žiadal pripojiť rozhodnutie, ktorým bol závet poručiiteľky vyhlásený za neplatný, a zároveň lustroval v registri obyvateľov okruh možných dedičov poručiiteľky.
 - Dňa 13. februára 2018 notár požiadal [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] (obe žijúce v Českej republike) o oznámenie, či sú dedičmi po súrodencovi poručiiteľky, a uvedené preukázali rodným listom a úmrtným listom svojho otca [REDAKOVANÉ].
 - Dňa 16. februára 2018 notár žiadal zo Štátneho archívu v Prešove dedičské rozhodnutie po súrodencovi poručiiteľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zomrelom [REDAKOVANÉ].
 - Dňa 27. februára 2018 boli notárovi doručené vyjadrenia [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ], ktoré nevedeli predložiť rodný ani úmrtný list po svojom otcovi ([REDAKOVANÉ]).
 - Dňa 6. marca 2018 sťažovateľ vyzval notára, aby nehľadal ďalších dedičov po poručiiteľke a ukončil dedičské konanie (poručiiteľka nemala deti, bola vdovou, jej rodičia už nežili, mala troch súrodencov, z ktorých žije iba sťažovateľ, pozn.).
 - Dňa 12. marca 2018 notár prostredníctvom okresného súdu dožiadal Centrálny register Českej republiky o údaje o [REDAKOVANÉ] a zároveň dožiadal Matričný úrad Zborov o predloženie dokladov týkajúcich sa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], a [REDAKOVANÉ].
 - Dňa 21. marca 2018 notár sa na dožiadanie polície vyjadril k trestnému oznámeniu sťažovateľa.
 - Dňa 22. marca 2018 prišla negatívna odpoveď z Matričného úradu Zborov (bez vedomosti o [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ]).
 - Dňa 3. apríla 2018 notár dožiadal aj Matričný úrad Bardejov.

- Dňa 11. apríla 2018 notár zaslal oznámenie o doterajšom priebehu dedičského konania sťažovateľovi, ako aj [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ].
- Dňa 30. apríla 2018 [REDAKOVANÉ] aj [REDAKOVANÉ] oznámili notárovi, že sa vzdávajú dedičstva v prospech sťažovateľa.
- Dňa 27. júna 2018 sťažovateľ sa dožadoval u notára ukončenia dedičského konania aj s ohľadom na vyjadrenie [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ].
- Dňa 16. júla 2018 notár v odpovedi sťažovateľovi uviedol, že momentálne čaká na vybavenie dožiadania z Českej republiky týkajúceho sa potvrdenia úmrtia brata poručiťky [REDAKOVANÉ].
- Dňa 30. augusta 2018 bola notárovi doručená odpoveď z českého registra obyvateľov, že k osobe [REDAKOVANÉ] nie sú vedené žiadne záznamy v centrálnej evidencii.
- Dňa 3. decembra 2018 notár žiadal zistenie informácií týkajúcich sa dedičov [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] aj prostredníctvom Okresného riaditeľstva Policajného zboru Bardejov – negatívna odpoveď mu prišla hneď 10. decembra 2018.
- Dňa 5. decembra 2018 zároveň vyvesil vyhlášku na Mestskom úrade v Bardejove, aby sa prihlásili dedičia [REDAKOVANÉ] resp. [REDAKOVANÉ].
- Dňa 17. januára 2019 notár ustanovil mesto Bardejov za opatrovníka na zastupovanie dedičov po [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ].
- Dňa 4. februára 2019 sa mesto Bardejov odvolalo proti svojmu ustanoveniu za opatrovníka v napadnutom dedičskom konaní.
- Dňa 13. februára 2019 okresný súd vyzval sťažovateľa na oznámenie osoby vhodnej na zastupovanie [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] (jeho zosnulých bratov, pozn.) v predmetnom dedičskom konaní; zároveň predložil dedičský spis Ministerstvu spravodlivosti Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo spravodlivosti“).
- Dňa 18. februára 2019 sťažovateľ v odpovedi na žiadosť okresného súdu poukázal na skutočnosť, že na okresnom súde už v minulosti prebehli dedičské konania po jeho matke, ako aj po jeho bratovi [REDAKOVANÉ] (ktorého dedičov, resp. ich miesto pobytu notár extenzívne zisťuje), pričom konajúci notár a ani okresný súd nespôsobovali prietľahy, ako to je v tomto dedičskom konaní, zároveň podotkol, že dedičské konanie po jeho bratovi [REDAKOVANÉ] (ktorého dedičov sa notár taktiež nevie dopátrať) prebehlo ešte za komunizmu v roku 1975; uviedol, že všetci dedičia sú známi (okrem neho samého ešte [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ]), sú zároveň dohodnutí na vyporiadaní dedičstva, takže nechápe, prečo okresný súd a notár zbytočne predlžujú dedičské konanie.
- Dňa 21. februára 2019 sťažovateľ zaslal okresnému súdu aj fotografiu hrobu [REDAKOVANÉ].
- Dňa 22. februára 2019 dedičský spis bol okresnému súdu vrátený z ministerstva spravodlivosti.
- Dňa 4. marca 2019 okresný súd žiadal Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo vnútra“) o zaslanie dedičského spisu [REDAKOVANÉ].
- Dňa 11. marca 2019 ministerstvo vnútra zaslalo odpoveď, podľa ktorej sa príslušný dedičský spis nenašiel.
- Dňa 20. marca 2019 okresný súd žiadal Veľvyslanectvo Slovenskej republiky v Austrálii o overenie smrti [REDAKOVANÉ], ktoré obratom elektronicky zaslalo negatívnu odpoveď.

- Dňa 27. marca 2019 okresný súd žiadal sťažovateľa o oznámenie údajov týkajúcich sa jeho brata [REDAKOVANÉ] (kde sa narodil, v akej nemocnici, kde žil, v akom ústave bol prípadne umiestnený, kde a kedy zomrel).
- Dňa 27. marca 2019 okresný súd požiadal ministerstvo vnútra o pomoc pri vybavení dožiadania v Austrálii.
- Dňa 8. apríla 2019 sťažovateľ oznámil okresnému súdu príslušné údaje týkajúce sa jeho brata [REDAKOVANÉ].
- Dňa 24. apríla 2019 okresný súd sa obrátil so žiadosťou o právnu pomoc na príslušné austrálske štátne orgány na účely zistenia dátumu a miesta úmrtia [REDAKOVANÉ].
- Dňa 29. apríla 2019 na základe žiadosti okresného súdu mesto Spišské Vlachy zaslalo úmrtný list [REDAKOVANÉ].
- Dňa 2. januára 2020 prišla negatívna odpoveď z Austrálie na dožiadanie týkajúce sa [REDAKOVANÉ] s odkazom, že na účely zisťovania dátumu úmrtia konkrétnej osoby sa majú obrátiť na jednotlivé federálne štáty Austrálie.
- Dňa 7. januára 2020 bol dedičský spis pridelený novému notárovi z dôvodu preloženia pôvodného notára.
- Dňa 30. marca 2020 sťažovateľ sa sťažoval na prietahy v dedičskom konaní.
- Dňa 7. júla 2020 okresný súd požiadal ministerstvo vnútra, osobitnú matriku na zaslanie úmrtného listu [REDAKOVANÉ].
- Dňa 6. októbra 2020 prišla odpoveď ministerstva vnútra, podľa ktorej [REDAKOVANÉ] nie je evidovaný v osobitnej matrike.
- Dňa 13. októbra 2020 dedičský spis bol zaslaný notárovi.
- Dňa 3. novembra 2020 notár žiadal sťažovateľa o poskytnutie informácií a zároveň ho predvolal na pojednávanie nariadené na 30. november 2020.
- Dňa 30. novembra 2020 notár vydal osvedčenie o dedičstve, ktoré nadobudlo právoplatnosť 7. januára 2021.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

10. Predmetom konania pred ústavným súdom bolo posúdenie, či postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 1 D 37/2013 došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. jeho práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

11. Ústavný súd pri rozhodovaní o ústavných sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom tohto základného práva je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04).

12. Priznanie práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zakladá povinnosť súdu aj sudcu na organizovanie práce tak, aby sa toto právo objektívne realizovalo (II. ÚS 21/01, I. ÚS 251/05). Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie. Táto povinnosť súdu a sudcu vychádzala predtým z niektorých ustanovení zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (napr. § 6, § 100 ods. 1, § 117 ods. 1 a § 119 ods. 1), ktorý platil do 30. júna 2016, a v súčasnosti už vychádza najmä zo zásady vyplývajúcej z čl. 17 a § 157 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“). V zmysle čl. 17 CSP „súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietáhom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb“ a v zmysle § 157 ods. 1 CSP „súd postupuje v konaní tak, aby sa mohlo rozhodnúť rýchlo a hospodárne, spravidla na jedinom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania“.

13. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietáhom v konaní, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú

- právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje,
- správanie účastníka súdneho konania a
- postup samotného súdu.

Za súčasť prvého kritéria sa považuje aj povaha prerokúvanej veci.

Právna a faktická zložitosť veci

14. Pokiaľ ide o kritérium právnej a faktickej zložitosti veci, ústavný súd podotýka, že rozhodovanie o dedičstve z právnej stránky vo všeobecnosti nemožno považovať za právne zložité (tak to bolo aj v tomto prípade, pozn.), no v niektorých prípadoch ho môžu skomplikovať skutkové okolnosti. V predmetnom prípade muselo byť napadnuté dedičské konanie počas štyroch rokov prerušené, pretože prebiehalo konanie o neplatnosti závetu. Ústavný súd, čo sa týka tohto prerušenia konania, musí dať za pravdu okresnému súdu, že dobu prerušenia konania nemožno započítať do dĺžky napadnutého konania pre účely posudzovania tejto dĺžky vo vzťahu k namietanému porušeniu práva na rozhodnutie bez zbytočných prietáhov. Ústavný súd pritom poukazuje na svoju konštantnú judikatúru, podľa ktorej prerušenie konania podľa procesného predpisu predstavuje zákonnú prekážku v konaní, a preto nečinnosť všeobecného súdu z dôvodu existencie zákonnej prekážky v konaní ústavný súd neposudzuje ako zbytočné prietahy v konaní (m. m. II. ÚS 3/03, I. ÚS 65/03, I. ÚS 214/06, IV. ÚS 328/09). Presvedčenie sťažovateľa, že v predmetnom prípade je potrebné prihliadnuť aj na nečinnosť súdu počas prerušenia napadnutého dedičského konania, teda absolútne neobstojí.

15. Okrem prerušenia konania v rámci zostávajúcej dĺžky napadnutého konania (3 roky a 10 mesiacov) okresný súd investoval množstvo času do zisťovania okolností úmrtia dvoch súrodencov sťažovateľa a poručiteľky (■■■■ a ■■■■). Ústavný súd konštatuje, že zisťovanie formou právnej pomoci v cudzine (vo vzťahu k ■■■■) možno tiež

hodnotiť ako aspekt skutkovej zložitosti prípadu, pretože príslušné štátne orgány nemajú kontrolu nad tým, či a ako bude ich žiadosť o právnu pomoc vybavená.

Správanie účastníka konania

16. Správanie účastníkov konania je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred súdom (resp. dedičskom konaní) došlo k zbytočným priet'ahom. Ústavný súd, vychádzajúc z obsahu vyžiadaného spisu okresného súdu, konštatuje, že neidentifikoval žiadny postup na strane sťažovateľa, ktorý by v napadnutom konaní mohol mať negatívny vplyv na dĺžku konania. Ústavný súd v rámci tohto aspektu nemôže dať za pravdu okresnému súdu, že dĺžku konania zaviniť čiastočne aj sťažovateľ tým, že neposkytol notárovi informácie, resp. doklady o svojich súrodencoch, a tak ich bolo potrebné zisťovať dožiadaniami v cudzine. V prvom rade účastník dedičského konania nemá zákonnú povinnosť poskytnúť notárovi informácie, ktorými nedisponuje. Samotná skutočnosť, že nedisponuje aktuálnymi informáciami o svojich súrodencoch, mu taktiež nemôže byť v tomto kontexte kladená na príťaž. Ku konkrétnym okolnostiam prípadu ústavný súd podotýka, že podľa súdneho spisu notárovi, resp. okresnému súdu nevedeli poskytnúť podrobnejšie informácie týkajúce sa úmrtia svojho otca ([REDACTED]) v Austrálii ani [REDACTED] a [REDACTED] ako ďalšie účastníčky dedičského konania. Vo vzťahu k druhému bratovi (Stanislavovi) z dokladov v súdnom spise je zrejmé, že tento zomrel ešte v roku 1975 (čo je okolnosť, ktorú avizoval sťažovateľ v dedičskom konaní spolu s fotografiou jeho hrobu, pozn.), preto je nepravdepodobné, aby sťažovateľ v roku 2018 disponoval akýmkoľvek dokladmi týkajúcimi sa jeho smrti.

Postup okresného súdu v napadnutom konaní

17. Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k zbytočným priet'ahom, bol postup samotného okresného súdu v napadnutom konaní. Z priebehu napadnutého konania popísaného v bode 9 odôvodnenia tohto nálezu vyplýva, že po 30 apríli 2018, keď dcéry zosnulého [REDACTED] oznámili notárovi, že sa vzdávajú svojich dedičských podielov v prospech sťažovateľa ([REDACTED]), notár, resp. okresný súd venovali nasledujúceho dva a pol roka (napriek pribúdajúcim výzvam čoraz viac iritovaného sťažovateľa na rozhodnutie, pozn.) zisťovaniu potenciálnych dedičov po [REDACTED] a [REDACTED]. Z už uvedenej chronológie je zrejmé, že v predmetnom období neboli notár a ani okresný súd nečinní. Navyše dôkladné zisťovanie vo vzťahu k potenciálnym dedičom po [REDACTED] a [REDACTED] bolo relevantné pre zodpovedné posúdenie okruhu dedičov. Problémom v tomto kontexte bolo, že zisťovanie týkajúce sa [REDACTED] v Austrálii bolo neukončené a po zmene notára z dôvodu preloženia pôvodného notára rozhodol nový notár spôsobom, ako to navrhoval sťažovateľ už po rozhodnutí o neplatnosti závetu (napr. podaním zo 6. marca 2018). Nový notár pritom vychádzal z uznesenia okresného súdu č. k. 1 D 37/2005-43 Dnot 172/2005 zo 16. mája 2006, podľa ktorého brat poručiteľky [REDACTED] zomrel a po ňom sú oprávnené dediť jeho deti [REDACTED] a [REDACTED]. Nový notár tiež vychádzal z osvedčenia o dedičstve č. k. D 261/01-39 Dnot 93/01 z 10. februára 2002 vydaného [REDACTED], súdnou komisárkou poverenou okresným súdom, na základe ktorého [REDACTED] zomrel bezdetný.

18. Postup okresného súdu preto možno napriek absencii zbytočnej nečinnosti hodnotiť ako neefektívny a nesústreďený. Pôvodný notár sa vydal cestou extenzívneho zisťovania úmrtí potenciálnych dedičov ([REDACTED] a [REDACTED]) a, naopak, nový notár prihliadol na výsledky dedičských konaní, na ktoré poukazoval aj sťažovateľ, a v ďalšom zisťovaní okolností úmrtia [REDACTED] už nepokračoval. V rámci neskoršieho postupu nového notára sa tak javí postup pôvodného notára a okresného súdu ako neúčelný. Buď bolo v napadnutom dedičskom konaní potrebné zistiť dátum a miesto úmrtia [REDACTED] v Austrálii a prípadne aj jeho ďalších potenciálnych dedičov, alebo bolo potrebné postupovať podľa skôr ukončených dedičských konaní a za dedičov [REDACTED] považovať iba jeho dcéry [REDACTED] a [REDACTED]. Jedna možnosť logicky vylučuje druhú. Postup, keď si okresný súd vybral prvú možnosť a následne bez ukončenia rozbehnutého zisťovania zmenil názor a ukončil vec druhou možnosťou, poukazuje na nesústreďenosť a nekoherentnosť jeho postupu. Ústavný súd opakuje, že nový notár vydal osvedčenie o dedičstve napriek tomu, že zisťovanie týkajúce sa [REDACTED] v Austrálii, ktorému venoval okresný súd viac ako rok, nebolo napokon ani ukončené (neobrátil sa na žiadny z austrálskych federálnych štátov, pozn.), a preto aj keď v postupe okresného súdu, resp. notára ako súdneho komisára nie je možné nájsť obdobia nečinnosti, ich činnosť v období medzi 30. aprílom 2018 a 30. novembrom 2020 nebola v konečnom dôsledku rozhodujúca pre spôsob samotného ukončenia napadnutého dedičského konania. Takýto postup okresného súdu možno považovať za neefektívny, čo v kontexte danej veci predstavuje porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, resp. práva na prejednanie veci v primeranej lehote.

Záver

19. Na základe uvedených skutočností ústavný súd dospel k záveru, že základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 1 D 37/2013 porušené boli (bod 1 výroku tohto nálezu).

20. Ústavný súd poukazuje na to, že podľa prehľadu úkonov bolo napadnuté dedičské konanie právoplatne ukončené 7. januára 2021. Z uvedeného dôvodu ústavný súd nevyhovel ústavnej sťažnosti v tej časti, v ktorej sťažovateľ žiadal, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu konať v napadnutom konaní bez zbytočných prietáhov (bod 4 výroku tohto nálezu), pretože takýto príkaz uložený okresnému súdu v aktuálnej procesnej situácii nemá žiadne opodstatnenie.

V.

Primerané finančné zadost'učinenie

21. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

22. Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadost'učinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Z § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde vyplýva, že ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadost'učinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

23. Cieľom primeraného finančného zadost'učinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (m. m. napr. IV. ÚS 210/04).

24. Pri určení primeraného finančného zadost'učinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza aj Európsky súd pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadost'učinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

25. Sťažovateľ si uplatnil primerané finančné zadost'učinenie v sume 8 000 eur, ústavný súd ale považoval túto sumu za neprimeranú, preto mu priznal finančné zadost'učinenie vo výške 1 000 eur (bod 2 výroku tohto nálezu). Pri určení výšky primeraného zadost'učinenia zohľadnil svoju stabilnú judikatúru (napr. IV. ÚS 535/2013, I. ÚS 582/2015, I. ÚS 54/2016, I. ÚS 611/2017, IV. ÚS 21/2018, IV. ÚS 63/2020, IV. ÚS 109/2020, IV. ÚS 287/2020, IV. ÚS 313/2020). V prevyšujúcej časti jeho ústavnej sťažnosti týkajúcej sa finančného zadost'učinenia teda nevyhovel (bod 4 výroku tohto nálezu).

VI.

Trovy konania

26. Ústavný súd priznal sťažovateľovi (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 450,29 eur (bod 3 výroku tohto nálezu). Sťažovateľ si uplatnil náhradu trov konania pred ústavným súdom, ktoré mu vznikli v súvislosti s právnym zastupovaním právnym zástupcom za tri úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia, ústavná sťažnosť a replika z 1. júna 2021), a k svojej ústavnej sťažnosti pripojil aj kópiu osvedčenia o registrácii pre daň z pridanej hodnoty jeho právneho zástupcu preukazujúceho, že jeho advokát je platiteľom dane z pridanej hodnoty. Ústavný súd nepovažoval úkon právnej pomoci – replika z 1. júna 2021 – za účelne vynaložený, pretože toto podanie neobsahovalo žiadny nový argument, ktorý by presiahol argumentáciu uvedenú už v jeho ústavnej sťažnosti.

27. Ústavný súd priznal právnemu zástupcovi sťažovateľa náhradu trov konania v sume 450,29 eur v súlade s vyhláškou Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), a to za 2 úkony právnej služby podľa § 13a ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky (prevzatie a príprava zastúpenia vrátane prvej porady s klientom, podanie sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy). Ústavný súd vychádzal zo základnej sadzby tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby za rok 2020 v sume 177 eur (1/6 výpočtového základu podľa § 11 ods. 3 vyhlášky), tiež zo sadzby za náhradu hotových výdavkov (režijný paušál) za každý úkon právnej služby za rok 2020 v sume 10,62 eur (1/100 výpočtového základu podľa § 16 ods. 3 vyhlášky). Súčasťou výslednej sumy ja aj daň z pridanej hodnoty vo výške 93,05 eur.

28. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

29. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou nálezu uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 6. júla 2021

Libor Duľa
predseda senátu